

Liels dumpis – aizsargājams un varens!

Liels dumpis ir ne tikai sens notikums cilvēces vēsturē, bet arī skaists un varonīgs putns, kas lieliski maskējas nēdrājos. Iepazīsti to un uzzini, kāpēc par tā saglabāšanu jā rūpējas jo īpaši cītīgi!

Liels dumpis ir Latvijā īpaši aizsargājama suga, kas iekļauta Latvijas Sarkanajā grāmatā 3. kategorijā.

Sargājams retums

Liels dumpis 19. gadsimtā Latvijā tika uzskatīts par visai parastu putnu, tomēr vēlāk to skaits ievērojami samazinājās. Mūsdienās lielā dumpja izplatība ir nevienmērīga. Latvijā skaita to tēviņus – tiek vērtēts, ka pie mums patlaban mitinās 390–770 tēviņi. Nelielā skaita un savdabīgās dzīvotnes dēļ liels dumpis ir īpaši aizsargājama suga. Tas nozīmē, ka cītīgi jā rūpējas par to mitnes vietām nēdrājiem, jo citur putni izdzīvot nespēj.

Lasi kodu vai ej.uz/dumpisdzied un noklausies savdabīgo putna riesta saucienu.

Liels dumpis tiek dēvēts arī par Eirāzijas dumpi, un tam ir divas pasugas – viena no tām sastopama Latvijā.

Vieglāk sadzirdēt nekā saredzēt

Skaisto putnu ikdienā ieraudzīt ir grūti, jo tas lieliski maskējas starp nēdrēm. Slēpties tam palīdz ne tikai raibais, dzelteni brūnais apspalvojums, bet arī uzvedība – putns salīdzinoši reti lido, pārsvarā staigā grūti pāredzamās nēdrū audzēs. Lielo dumpi ir vieglāk sadzirdēt nekā ieraudzīt. Ja pavasarī krēslā pastaigājoties dzirdi zemu, dobu un spēcīgu saucienu, kas atgādina pūšanu stikla pudelē, tad zini – tā ir lielā dumpja riesta dziesma. Tā no marta līdz jūnijam, arī februārī un jūlijā, dzirdama pat dažu kilometru attālumā.

Var ziemot tepat

Pēdējos gados Latvijā bijusi silta ziema un ūdeņi aizsaluši reti, tādēļ lielie dumpji arvien biežāk izvēlas ziemot tepat, visbiežāk – Kurzemē. Ja ziema ir aukstāka, tie dodas uz kādu siltāku Eiropas kaimiņvalsti, bet atgriežas pēc ledus nokušanas.

Tēviņi par teritoriju var cīnīties pat līdz nāvei.

Cits citu tēviņi atpazīst pēc balsis.

Ja iepriekšējos gados tēviņš savu vietu jau iekarojis, tas atgriežas turpat. Taču citi pēc atgriešanās sāk cīņu par teritoriju un ar balsi cenšas piesaistīt mātīti.

Maskēšanās meistars

Ar lielo dumpi nebūtu ieteicams spēlēt paslēpes, jo tas ir liels maskēšanās meistars. Briesmu gadījumā tas saslejas stāvus, kaklu un knābi izslīen uz augšu un šūpojoties atkāpjas, līdzinoties nēdrēm un paliekot nepamanīts.

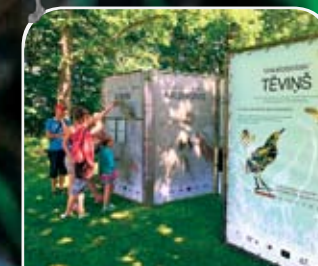
Varbūt tev ir gadījies redzēt sastingušu lielo dumpi nekustīgi vērojot ūdeni? Neuztraucies – viņš nav sabijies, bet gan medī. Liels dumpis medī nēdrājos, lēnām pārvietojoties pa ūdeni. Protams, ik pa brīdim jāapstājas un jāvēro, kur paslēpušies našķi – zivis, vārdes un kukaiņi.

Mazuļus sargā mātes

Par ligzdu rūpējas mātīte – sākot no olu perēšanas līdz brīdim, kad mazuļi sasnieguši četrus nedēļu vecumu un ligzdu pamet. Ja izvēlēta laba vieta ligzdošanai, māte perēšanas laikā var medīt no ligzdas, bet, kad mazuļi izšķīlušies un nedaudz paaugušies, tā dodas arī tālākās medībās. Tēvi mazuļus no apdraudējuma aizsargāt nemēdz. Tas, tāpat kā temperatūras uzturēšana un mazuļu barošana, ir mātītes darbs.

LIELAIS DUMPIS medī.

Perē reizi gadā 3–7 olas, putnēni izšķīlas aptuveni pēc 25 dienām.

Dodies uz izstādi!

Latvijas Dabas fonds īsteno "LIFE+" finansētu projektu "Lielā dumpja biotopa atjaunošana divos piekrastes ezeros Latvijā". Tā ietvaros izveidota īpaša brīvdabas ceļojošā izstāde par lielo dumpi, kura tiks izrādīta vairākās vietās Latvijā gan šogad, gan arī nākamgad. 2016. gada izstādes maršrutu meklē: ej.uz/kurdumpis

